

VERKIEZINGSPROGRAMMA GROENLINKS OVERIJSEL 2023-2027

TOEKOMSTBESTENDIG, NATUURLIJK, LEVENDIG!

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Waar gaat GroenLinks de komende periode voor?.....	4
Aan de slag met de omgevingsvisie.....	5
Klimaat en energie.....	6
Overijssel energieneutraal.....	7
Maatregelen voor een energieneutraal Overijssel.....	7
Overijssel klimaatbestendig.....	8
Maatregelen voor een klimaatbestendig Overijssel.....	9
Landbouw, natuur en water.....	10
Landbouw en voedselconsumptie.....	10
Maatregelen voor de landbouw en voedselconsumptie.....	11
Bos en natuur.....	11
Maatregelen voor bos en natuur.....	12
Water.....	13
Maatregelen voor waterkwaliteit.....	14
Ruimte, wonen en mobiliteit.....	15
Betaalbaar en duurzaam wonen.....	15
Maatregelen voor betaalbaar en duurzaam wonen.....	16
Duurzame mobiliteit.....	17
Maatregelen voor ruimte, wonen en mobiliteit.....	18
Maatregelen voor het openbaar vervoer: bereikbaar, betrouwbaar en betaalbaar.....	19
Luchtvaart: meer treinen, minder vliegen.....	20
Goederenvervoer: minder en schoner.....	20
Maatregelen voor het wegverkeer: schoner en veiliger.....	21
Economie en werkgelegenheid.....	22
Maatregelen voor economie en werkgelegenheid.....	22
Cultuur en sociale kwaliteit.....	24
Maatregelen voor cultuur en sociale kwaliteit.....	25
Inwoners en provinciaal bestuur.....	26
Maatregelen voor een provincie waarmee inwoners zich kunnen identificeren.....	27

Bestuur en (open) informatie.....	28
Maatregelen voor een open samenleving.....	29
Maatregelen voor openheid.....	29
Maatregelen voor digitale veiligheid.....	30
Financiën.....	31
Duurzaam sluitend begroten.....	31
Duurzaam financieren.....	31
Maatregelen voor een duurzame begroting.....	31

INLEIDING

GroenLinks streeft naar een toekomstbestendig, natuurlijk en levendig Overijssel. Het is een provincie met een rijke geschiedenis waarin water, bruisende Hanze- en textielsteden, landgoederen en landbouw op een welvarend platteland haar inwoners een hoge kwaliteit van leven geven. Een provincie waar we naar elkaar omkijken. Onze provincie zal de komende jaren een antwoord moeten vinden op een paar forse uitdagingen. Zoals het vinden van geschikte woningbouwlocaties, het bijdragen aan klimaat- en energievraagstukken en de omslag naar een circulaire economie, naar een inclusieve arbeidsmarkt en naar natuurinclusieve landbouw. GroenLinks gaat die uitdagingen graag aan!

Een toekomstbestendig en natuurlijk Overijssel betekent dat we anders met energie en ruimtegebruik om moeten gaan. Wij staan voor de uitdaging ruimte te vinden voor waterberging om droogte te voorkomen, plensbuien op te vangen én onze drinkwatervoorziening veilig te stellen. Wij moeten tegelijkertijd ruimte vinden voor duizenden woningen en duurzame energieopwekking. Daarnaast staat Overijssel voor de uitdaging onze landbouw gezond en duurzaam te maken, met perspectief voor onze boeren. Om zo te voorzien in ons voedsel met behoud van natuurlijke biodiversiteit en ons mooie landschap.

Een leefbaar en levendig Overijssel vraagt volgens GroenLinks een provincie die betrokken is bij al haar inwoners en waarin die inwoners zich ook herkennen. Een provincie waar volksvertegenwoordigers zich door hun beloftes aan de kiezers laten leiden en toegankelijk zijn. Waar we besluiten toetsen op onbedoelde en ongewenste effecten, in het bijzonder voor de natuur, het landschap en kwetsbare mensen.

We moeten aan de slag, GroenLinks is er klaar voor. De kiezer en onze inzet bepalen of Overijssel ook voor onze kinderen en kleinkinderen toekomstbestendig, natuurlijk en leefbaar is. Kies voor natuur en duurzaamheid als uitgangspunten voor ons denken en handelen. Kies voor een sociale en rechtvaardige samenleving die we met elkaar maken. Kies voor een toekomstbestendig, natuurlijk en leefbaar Overijssel! Kies GroenLinks bij de Provinciale Statenverkiezingen in maart 2023!

Waar gaat GroenLinks de komende periode voor?

GroenLinks is gericht op de toekomst, uit zorg voor alle mensen en voor natuur, landschap en milieu in onze provincie. Voor ons staan voldoende gezonde voeding, een aantrekkelijk en vitaal landelijk gebied en bruisende steden in Overijssel voorop. Daarbij horen schoon water, schone lucht, voldoende werk en een fijnmazig vervoersnetwerk voor iedereen. De Provinciale Statenverkiezingen van 2023 gaan meer dan ooit over het maken van toekomstgerichte keuzes. GroenLinks steunt de stappen die ons beschermen tegen klimaatverandering, de stijgende energiekosten, een tekort aan water, woningen en soortenrijkdom.

De provincie voert mede kabinetsbeleid uit. GroenLinks ziet er op toe dat het provinciebestuur daarbij oog heeft voor onze inwoners, voor de natuur en voor het landschap. We letten er op of we daarmee een toegankelijk, natuurlijk en leefbaar Overijssel bereiken. Aansluitend op de verkiezingen voor Provinciale Staten bepalen de gekozen Statenleden in alle provincies, samen met de drie kiescolleges van Caraïbisch Nederland, naar rato van het aantal inwoners wie er in de Eerste Kamer komen. Het kabinet heeft nu geen meerderheid meer in de Eerste Kamer. Een sterk GroenLinks in Overijssel draagt bij aan een sterk GroenLinks in de Eerste Kamer dat wetten beoordeelt op onze kernwaarden groen, sociaal en open naar iedereen.

Aan de slag met de omgevingsvisie

De provincie werkt aan een omgevingsvisie voor heel Overijssel. GroenLinks kan zich daar in grote mate in vinden. Het centraal stellen van duurzaamheid, gezondheid en ruimtelijke en sociale kwaliteit in het provinciaal beleid, past uitstekend in onze uitgangspunten. Bij het maken van keuzes voor ons gebied laten wij ons leiden door de kwaliteit van de bodem, waterbeschikbaarheid en de natuur en werken we dat bij voorkeur gebiedsgericht uit. Zo staat een toekomstbestendig robuust natuurbeleid voor GroenLinks centraal én moet de gebiedsgerichte aanpak in Overijssel daarbij overeind blijven. GroenLinks wil de eerste doelen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) versneld verwezenlijken, in 2030 in plaats van 2035.

De diverse thema's uit de omgevingsvisie werken we in dit verkiezingsprogramma uit.

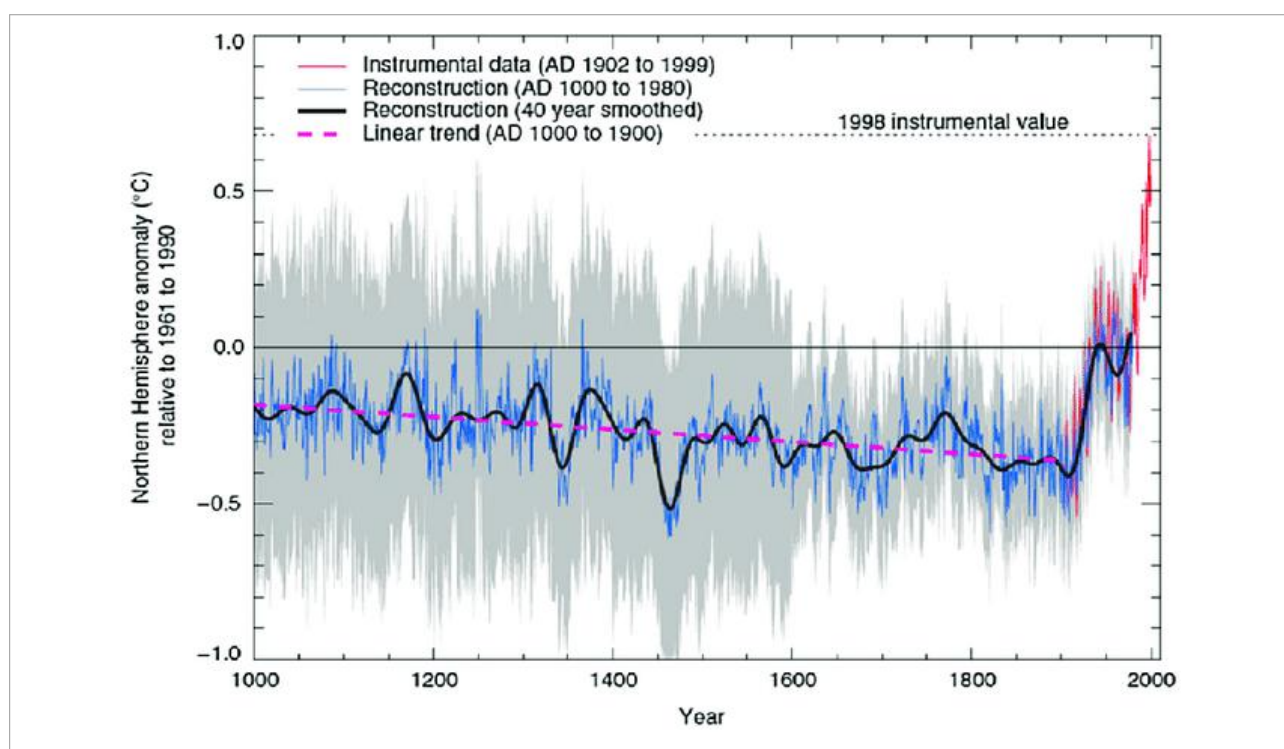
Een toekomstbestendig Overijssel vraagt om meebewegen met de natuur en niet om bijvoorbeeld alle water zo snel mogelijk af te voeren zoals tot nu toe als regel gebeurde. De noodzaak daarvan hebben we in de afgelopen droge zomer weer gezien. Een natuurlijk Overijssel gaat over meer natuur, ook in en dicht bij de stad. En gaat over natuurinclusieve landbouw die perspectief biedt voor boeren, over korte voedselketens tussen boer en inwoner in de eigen regio. Toekomstbestendig is ook groene banen creëren, plekken voor nieuwbouw bepalen en aangeven hoe die huizen worden gebouwd. Leefbaar Overijssel gaat over hoe we daarin onze (sociale) voorzieningen dichtbij en mét mensen organiseren, over cultuur, over passende mobiliteit.

KLIMAAT EN ENERGIE

Grootse oplossingen voor grote problemen

In 1968 kreeg de mensheid een nieuwe kijk op hun ruimteschip Aarde: een prachtige blauwe planeet met witte wolken die door een lege zwarte ruimte zweeft. Een planeet waar leven mogelijk is, alles verbonden door een atmosfeer en stromende oceanen. Je zult maar het zeldzame voorrecht hebben daarmee op reis te zijn.

Tegelijkertijd merken we het laatste decennium steeds meer hoe kwetsbaar onze bijzondere planeet is en zien we de CO²-emissies wereldwijd maar stijgen. En de aarde wordt al sinds het begin van de industriële revolutie écht warmer, een trendbreuk.

Bron: https://www.researchgate.net/figure/The-Hockey-stick-graph-from-the-IPCCs-Third-report-2001-Variations-of-the-Earths_fig1_257682411

Willen we de aarde leefbaar houden dan kan en mag dit zo niet verder gaan. Het goede nieuws is: wij kunnen de trendbreuk keren als we er maar samen met iedereen onze schouders onder zetten. Met dat doel voor ogen wil GroenLinks de provincie Overijssel zo snel mogelijk energieneutraal én klimaatbestendig maken.

Overijssel energieneutraal

De weg naar een energieneutraal Overijssel begint met het terugdringen van het energieverbruik. Energie die je niet gebruikt hoef je immers ook niet op te wekken. Een snelle overgang naar een fossielvrije energieproductie is alleen mogelijk wanneer we veel minder energie gebruiken om onze huizen, kantoren, scholen en andere gebouwen te verwarmen, te koelen en te verlichten. Alle energie die we desondanks toch nog nodig hebben, moet duurzaam worden opgewekt. GroenLinks wil ruimte voor duurzame energie.

Het is niet te bevatten en ook onaanvaardbaar dat in ons welvarende land miljoenen gezinnen hun energierekening bijna of helemaal niet meer kunnen betalen. Daarom wil GroenLinks Overijssel zich richten op lange termijnoplossingen die het klimaatprobleem helpen op te lossen én energiearmoede voorkomen.

Voor energiebesparende maatregelen is ook voor grote bedrijven de tijd van vrijwilligheid voorbij. GroenLinks Overijssel wil grootverbruikers verplichten flinke stappen te zetten. Als een bedrijf ruimte claimt voor een zonnepark is een van onze voorwaarden dat de biodiversiteit hiervan meeprofiteert. Op deze manier kunnen klimaat- en natuurdoelstellingen elkaar versterken.

GroenLinks is tegen het gebruik van biomassa voor het opwekken van elektriciteit en warmte en wil geen nieuwe biomassacentrales. GroenLinks wil evenmin nieuwe mestvergisters en wil dan ook dat de provinciale subsidie hiervoor wordt afgebouwd en verdwijnt.

We zien zonnepanelen het liefst op daken van woningen, geluidswallen, kantoren en bedrijven; en windmolens het liefst langs bestaande infrastructuur. Daarmee houden we rekening met de natuur, biodiversiteit en het landschap. De provincie staat geen windmolens en zonnevelden toe in kwetsbare natuur.

GroenLinks is tegen kernenergie omdat het niet als duurzame energie is te beschouwen. GroenLinks is bovendien tegen de vestiging van kerncentrales, waaronder thoriumcentrales, in onze provincie. En GroenLinks is tegen de opslag van kernafval in Overijssel en aangrenzend Duitsland.

Maatregelen voor een energieneutraal Overijssel

- Duurzame energieprojecten komen binnen ieders handbereik door bijvoorbeeld kosteloze leningen te verstrekken voor woningverbetering. Bestaande verduurzamingsregelingen worden uitgebreid en voor meer mensen toegankelijk.
- Uit het rendement van wind- en zonneparken moet een acceptabele vergoeding terugvloeien naar de inwoners van gebieden waar deze parken gevestigd zijn. Dat creëert draagvlak en zorgt ervoor dat een derde niet er met de winst vandoor gaat.
- De provincie bouwt het gebruik van fossiele brandstoffen versneld af: in 2040 gebruiken we in Overijssel alleen nog duurzame energie die door zon, wind, water of aardwarmte wordt opgewekt. In 2027 is dat aandeel 25%. Het vastgoed van de

provincie is uiterlijk in 2030 energieneutraal en dan uitsluitend met gebruik van duurzame energie.

- ➔ Vanaf 2025 geeft de provincie geen subsidie of andere financiële ondersteuning aan projecten of instellingen die gebruik maken van fossiele brandstoffen of brandstoffen, zoals blauwe waterstof, die zijn opgewekt met behulp van fossiele brandstoffen.
- ➔ Nieuwe woningen en andere gebouwen worden alleen nog energieneutraal gebouwd. In bestaande gebouwen wordt het nemen van isolatiemaatregelen gestimuleerd.
- ➔ De provincie bevordert dat bedrijven versneld overschakelen op duurzame energie, bijvoorbeeld door ondernemers met kennis hierover te ondersteunen. Toezicht op en handhaving van het naleven van energiebesparende maatregelen wordt geïntensiveerd.
- ➔ De provincie stimuleert projecten voor de opwekking en opslag van duurzame elektriciteit, zoals het aanbrengen van zonnepanelen op gebouwen en langs wegen en de ontwikkeling van windmolenparken nabij infrastructuur of industrie. Daarbij wordt rekening gehouden met vogels, vleermuizen en andere natuur- en landschapswaarden.
- ➔ De provincie gaat actief op zoek naar alle mogelijkheden om de warmtetransitie te versnellen, zoals het gebruiken van restwarmte uit bijvoorbeeld rioolzuiveringsinstallaties, energie uit aardwarmte te winnen of met grootschalige warmtepompen.
- ➔ De provincie zet erop in dat waterstof met voorrang wordt ingezet voor toepassingen waar elektrificatie nog niet goed mogelijk is, zoals in de landbouw, het transport en de (zware) industrie. De provincie onderzoekt de mogelijkheden voor een productie- en distributielocatie van waterstof.
- ➔ Energiecoöperaties die streven naar het energieneutraal maken van hun regio worden actief door de provincie begeleid.
- ➔ Nieuwe opleidingen in het (beroeps)onderwijs die inspelen op de energietransitie en/of de omslag naar circulair ondernemen krijgen inhoudelijke en financiële ondersteuning.

Overijssel klimaatbestendig

Door klimaatverandering wordt het weer soms natter, soms droger, warmer en extremer. De kans op overstromingen en wateroverlast neemt toe, net als de kans op schade door droogte aan wegen, dijken en gebouwen. Klimaatverandering heeft negatieve gevolgen voor de natuur, de landbouw en voor onze gezondheid. Om de provincie leefbaar houden, moeten we daar in onze ruimtelijke plannen goed rekening mee houden.

De provincie Overijssel staat met haar rivieren en verdrogingsgevoelige hoge zandgronden voor een grote opgave. We moeten ons beschermen tegen te veel water maar ook zorgen voor voldoende zoet water in tijden van droogte. Het versterken van natuur en biodiversiteit is een kerntaak van de provincie. GroenLinks vindt dat de problemen door droogte, afnemende biodiversiteit en de omvorming van de landbouw in gezamenlijkheid opgelost kunnen en moeten worden.

Bij het ontwerpen en inrichten van onze openbare ruimte wil GroenLinks daar meer dan nu rekening mee houden. We willen schoon (regen)water zo lang mogelijk vasthouden en kiezen voor meer groen en minder steen in stedelijk gebied waardoor het daar minder snel opwarmt en warmte er minder lang wordt vastgehouden.

Maatregelen voor een klimaatbestendig Overijssel

- Er komt meer interactie tussen het provinciebestuur en de (klimaat)wetenschap, om de meest recente inzichten, bevindingen en aanbevelingen sneller in het provinciale beleid te verankeren. Op deze manier zorgt Overijssel dat de CO2-uitstoot binnen haar provinciegrenzen wordt teruggedrongen en bovendien dat maatschappelijk geld zo effectief mogelijk wordt ingezet.
- De provincie voert de verplichting in dat bij grote ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met de gevolgen van klimaatverandering.
- De provincie stimuleert en ondersteunt voorbeeldprojecten, educatieprogramma's en schoolprojecten over klimaatmaatregelen.
- Om te bevorderen dat inwoners zelf klimaatmaatregelen nemen, faciliteert de provincie klimaatcoaches.
- Er komt scherper toezicht op het onttrekken van grondwater. De provincie zorgt er samen met de waterschappen voor dat de Kaderrichtlijn Water en de Habitatrictlijn weer leidend worden voor onttrekkingen.
- De provincie bouwt samen met waterschappen grondwateronttrekking in drogere gebieden af. De provincie stimuleert een minder waterafhankelijke gewaskeuze in de landbouw. Door in de landbouw minder chemicaliën te gebruiken, gaat de kwaliteit van op landbouwgrond opgeslagen water omhoog.
- De provincie zet samen met de waterschappen in op het veel langer dan nu vasthouden van overtollig regenwater. Het streven om in de winterperiode water zo snel mogelijk af te voeren wordt vervangen door het streven water zo veel mogelijk vast te houden.

LANDBOUW, NATUUR EN WATER

Klimaatverandering en het verlies aan biodiversiteit zijn de grootste milieuproblemen van onze tijd. Diversiteit aan planten en dieren is onmisbaar voor de balans in natuur, landschap én voor onze voedselvoorziening. Wereldwijd gaat het slecht met de biodiversiteit en in Nederland is dat nog ernstiger dan elders. Zo is de hoeveelheid insecten in natuurgebieden in de afgelopen dertig jaar met 80% afgenomen. GroenLinks wil daarom ook in Overijssel een sterke inzet op natuur, landbouw en water, in balans met de omgeving waarin we leven.

Landbouw en voedselconsumptie

Voor veel boeren pakt de huidige bulkproductie, grotendeels voor de export bestemd, slecht uit. Geïmporteerd veevoer, kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen kosten een vermogen, terwijl agrarische producten soms slechts bodemprijzen opleveren. Technische innovaties om uit de stikstofcrisis te komen, zoals staltechnieken, werken onvoldoende, zijn duur en dwingen boeren nog meer te groeien, waarvan alleen de agro-industrie en de banken profiteren. GroenLinks wil deze ontwikkeling doorbreken en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, mest en water door de landbouw aan banden leggen. Dat moet zeker ook de gezondheid dienen van inwoners die in de nabijheid van veehouderijen wonen.

In de Europese Green Deal en de daaraan gekoppelde 'Farm to Fork Strategy', besteedt de Europese Commissie veel aandacht aan technologie en digitalisering. Wij willen dat de provincie de landbouwsector helpt om meer voedsel op een duurzame manier te produceren.

Daarvoor is er wel een dringende transformatie van de huidige agrivoedselketen nodig. In die transformatie zal digitalisering een heel belangrijke rol spelen.

Boeren die vooroplopen met natuurinclusieve kringlooplandbouw laten zien dat het anders kan. Tegen lagere kosten maken zij, rekening houdend met natuur en landschap, gezonder voedsel waarvoor zij een betere prijs krijgen.

Een noodzakelijke voorwaarde om de stikstofcrisis op te lossen en waardevolle natuur te beschermen is onze voedselproductie fundamenteel te veranderen. Zo biedt het omschakelen van voedsel met dierlijke eiwitten naar dat met plantaardige eiwitten, kansen voor de landbouw. Boeren zouden niet alleen hoogwaardig voedsel en minder bulk moeten produceren, zij kunnen ook optreden als hoeder van natuur, waterhuishouding, cultuurlandschap en sociale cohesie.

GroenLinks wil langs die weg af van de gangbare industriële landbouw en natuurinclusieve kringlooplandbouw de nieuwe standaard maken. Dat gaat bijvoorbeeld om biologische landbouw, 'natte' landbouw op veenbodems en voedselbossen, waarbij het bevorderen van biodiversiteit en de zorg voor het landschap hand in hand gaan als vaste onderdelen van het

boerenbedrijf. Landbouwers die een duurzame omslag willen maken, willen we ondersteunen met een transitiefonds, aantrekkelijke kredieten en juridische en sociale ondersteuning. Zo maken we ons hard voor een houdbaar én sociaal landbouwbeleid en krijgen boeren weer perspectief.

Maatregelen voor de landbouw en voedselconsumptie

- ➔ De provincie maakt zich met een speciaal transitiefonds sterk voor boeren die de overgang naar biologische/natuurinclusieve landbouw willen maken. Hierbij kan gedacht worden aan het stimuleren van strokenteelt, het (helpen) opstarten van zogeheten herenboeren en het promoten van grondgebondenheid bij veeteeltbedrijven, waardoor er niet meer mest wordt geproduceerd dan op nabijgelegen akkers kan worden verspreid. Een volledig verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen met ernstige gevolgen voor de gezondheid van mens en milieu maakt hier deel van uit.
- ➔ De provincie stelt meer geld beschikbaar voor 'Green hubs', waar kennis bijeen komt en proeven worden opgezet.
- ➔ De provincie zorgt ervoor dat het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen zoveel mogelijk wordt teruggedrongen en dat van natuurvriendelijker bestrijdingsmethoden gestimuleerd. Sierteelt, bijvoorbeeld van lelies en bloembollen, wordt verboden.
- ➔ De provincie stimuleert actief het gebruik van natuurlijke materialen. De provincie geeft daarbij het goede voorbeeld door nieuw eigen vastgoed circulair te realiseren. Gemeenten wordt gevraagd ten minste 25% van hun woningbouwambitie met natuurlijk isolatiemateriaal en houtbouw uit te laten voeren.
- ➔ De provincie zet erop in dat het verbranden van waardevolle en CO₂-intensieve materialen, zoals hout, zoveel mogelijk aan banden wordt gelegd.
- ➔ De provincie ondersteunt initiatieven voor het tegengaan van voedselverspilling en voor het stimuleren van streekproducten. De provincie maakt voor geschenken uitsluitend gebruik van lokale, duurzaam geproduceerde streekproducten.
- ➔ De provincie ondersteunt de eiwittransitie, waarbij de consumptie van vlees en zuivel wordt teruggedrongen ten gunste van plantaardig voedsel. De provincie bevordert korte voedselketens om lokale economieën en gezond gedrag te bevorderen.

Bos en natuur

GroenLinks geeft de natuur meer ruimte en werkt aan verbindingen tussen natuurgebieden. Er komen bufferzones rond de Natura 2000-gebieden, wat de mogelijkheid biedt zowel verdroging als het stikstofprobleem op te lossen, de twee voornaamste problemen van de natuur.

De provincie houdt bij de begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) uitdrukkelijk rekening met populaties van bedreigde planten en dieren. GroenLinks wil dat de provincie alles

in het werk stelt om de natuur in natuurgebieden en verbindingszones te beschermen en dat de regels daarover strikter worden bewaakt. Medegebruik van het NNN mag bovendien geen gevolgen hebben voor de natuurwaarden.

De provincie ziet wilde dieren voortaan als onderdeel van de natuur en niet als bedreiging. GroenLinks wil meer biodiversiteit, niet alleen in natuurgebieden, maar ook in weiden, bermen, rotondes, slootkanten, tuinen, het openbaar groen in dorpen en steden, en op daken. Dit biedt een aanblik om van te genieten en is vooral ook hard nodig voor bijen, vlinders, vogels en voor al wat leeft. Meer bloeiende planten betekent ook meer insecten en die zijn van enorm belang als voedsel van andere soorten en als bestuivers in onze natuur en in de land- en tuinbouw.

Om het groene buitengebied te behouden wil GroenLinks dat er kritisch wordt gekeken naar lokale plannen voor grootschalige uitbreidingen met nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. Vooral bedrijventerreinen zijn vaak te ruim opgezet en leggen zo een groot beslag op de groene ruimte. De provincie stelt alles in het werk om gemeenten waar mogelijk binnen de bestaande stads- en dorpsgrenzen te laten bouwen. Overheden en initiatiefnemers worden aangespoord tot herontwikkeling op de plek van leegstaande kantoren en bedrijventerreinen, en op plekken die aan een opknapbeurt toe zijn. Zo blijft het landelijk gebied gespaard en blijven steden en andere woonkernen levendig en compact.

Donkere nachten zijn goed voor het welzijn van mens en natuur. GroenLinks pleit er dan ook voor de nachten in onze provincie zo donker mogelijk te maken: we gaan lichthinder tegen en besparen energie.

Maatregelen voor bos en natuur

- ➔ Waardevolle oude bossen zijn of worden deel van het Natuur Netwerk Nederland.
- ➔ De provincie bevordert het verbinden van natuurgebieden. Er wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan natuurlijke waterbergingslocaties binnen nieuwe natuurgebieden.
- ➔ De provincie zet meer dan nu in op ecoducten, faunapassages en rasters langs wegen en kanalen om het aantal verkeersslachtoffers onder bijvoorbeeld dassen en otters terug te dringen.
- ➔ Een provinciaal landschapsfonds stimuleert aanleg en beheer van bossen, hagen, houtsingels en bloemenstroken in agrarisch gebied. Gekapte bomen dienen minimaal 1 op 1 vervangen te worden door inheemse soorten.
- ➔ De provincie stimuleert dat landschapsfondsen voor Groene en Blauwe Diensten worden benut voor de versterking van het landschap. De provincie zet in op kennisoverdracht voor vakmanschap in het landschapsonderhoud.
- ➔ De provincie stimuleert diervriendelijke beschermingsmaatregelen om schade aan landbouwhuisdieren door wilde dieren te voorkomen.

- ➔ Overijssel wordt een bijenvriendelijke provincie. De provincie geeft zelf het goede voorbeeld door het beheer van haar eigen groen af te stemmen op het bereiken van een zo groot mogelijke soortenrijkdom. Het landschap, de bermen en het openbaar groen worden zo ingericht dat ze aantrekkelijk zijn voor (wilde) bijen en andere insecten.
- ➔ De provincie ziet wilde dieren als onderdeel van de natuur, niet als bedreiging.
- ➔ De provincie dringt er bij bedrijven op aan verlichting en reclameborden 's nachts uit te doen. Ook stimuleert de provincie gemeenten ervoor te zorgen dat gebouwen na 22.00 uur en in de weekeinden niet meer onnodig aangelicht worden. De provincie ondersteunt het Meldpunt Lichthinder.
- ➔ De provincie zet zich ervoor in dat de openbare verlichting met behoud van de sociale veiligheid 's nachts wordt gedimd, verlichting alleen daar schijnt waar en wanneer het nodig is en gebruik wordt gemaakt van beweging gestuurde 'slimme' verlichting.
- ➔ De provincie vergroot de diversiteit en levendigheid van dorpskernen door meer ruimte te bieden aan jongeren en nieuwe Nederlanders.

Water

Nederland is een waterland. Bijna 80% van ons water is echter spijtig genoeg van matige tot slechte kwaliteit. De provincie Overijssel is ook heel rijk aan water en de kwaliteit is hier zeker niet beter. Dit bedreigt het leven van talloze dieren en planten die van dit water afhankelijk zijn, maar ook de kwaliteit van ons drinkwater. Schoon water is daarom van levensbelang.

Samen met de waterschappen zorgt de provincie voor schoner water in onze sloten, vijvers, grachten en meren. Hiervoor is het noodzakelijk de bronnen van de vervuiling aan te pakken. De uitspoeling van bestrijdingsmiddelen en meststoffen zoals nitraat en fosfaat naar ons grond- en oppervlaktewater moet worden tegengegaan. Bovendien moet vies rioolwater bij harde regenbuien niet in het oppervlaktewater terecht komen in het geval de capaciteit van de riolering niet toereikend is. GroenLinks wil initiatieven promoten om het regenwater van de riolering af te koppelen en op natuurlijke wijze de grond in te laten zakken. Hierdoor vullen we niet alleen het grondwaterpeil aan, maar voorkomen we ook een overmatige belasting van het rioleringsnetwerk.

Naast het aanpakken van vervuiling is het belangrijk het waterbeheer zo natuurvriendelijk mogelijk uit te voeren. Dit bevordert de provincie onder andere door het verflauwen van taluds, en bij het beheer van de watergangen rekening te houden met het leven in het water. Dit kan door watergangen minder intensief te schonen en alleen in de actieve periode van waterdieren te beheren.

Schoon en voldoende drinkwater is een levensbehoefte. In Overijssel dreigen we binnen een aantal jaar onvoldoende drinkwater te hebben. De provincie moet daarom flink investeren in nieuwe drinkwaterwinningen. Omdat drinkwaterwinningen, net als andere

grondwateronttrekkingen, flinke gevolgen kunnen hebben voor natuur, landbouw en woningen moeten deze winningen op plekken komen waar deze invloed het kleinst is, ook als dit meer geld kost. Ook bevordert de provincie het besparen van drinkwater.

Maatregelen voor waterkwaliteit

- De provincie verscherpt haar toezichthoudende taken om verdere verontreiniging van bodem en grondwater door het uitspoelen van bestrijdingsmiddelen en voedingsstoffen zoals nitraat en fosfaat te voorkomen.
- Samen met de waterschappen verbetert de provincie de waterkwaliteit in sloten.
- De provincie bevordert dat oevers langs vijvers en sloten natuurvriendelijk worden ingericht en beheerd, zodat planten het water natuurlijk kunnen zuiveren en de waterkwaliteit verbeteren. Bovendien is het goedkoper, mooier en gunstig voor de biodiversiteit.
- Afkoppeling, d.w.z. het scheiden van vuil (afval)water en schoon (regen)water, wordt in Overijssel de norm. Regenwater zakt bij voorkeur weg in de grond of wordt afgevoerd naar sloten en vijvers.
- De provincie investeert in nieuwe drinkwaterwinningen op plekken met de kleinste invloed op natuur, landbouw en woningen. Oeverwaterinfiltratie en oppervlaktewater zijn daarbij serieuze opties. Winningen die veel schade aanrichten aan natuurgebieden of woningen worden afgeschaald. Drinkwaterwinningen krijgen voorrang op andere grondwateronttrekkingen.

RUIMTE, WONEN EN MOBILITEIT

Zuinig op onze ruimte

GroenLinks is zuinig op onze leefomgeving. We staan voor een provincie die de ruimte in harmonie met de natuur inricht. Door de grenzen van de natuur te respecteren, houden we de bodem en ons water schoon. Een drinkbare IJssel is ons ideaal. Door het waterpeil in veenweidegebieden te verhogen, vertraagt de CO₂-emissie, wat andere vormen van landbouw mogelijk maakt. Landbouw kan plaatsvinden zolang dit natuurgebieden en waterkwaliteit niet belast. Met meer natuurinclusieve landbouw verhogen wij onze biodiversiteit en onze duurzame voedselvoorziening.

GroenLinks kiest voor meer bebouwing binnen de steden om onze bevolkingsgroei op te vangen. We volgen het verstedelijkingsbeleid om uit te gaan van bouwen binnen bebouwd gebied (inbreiding) en daarna pas uit te breiden. Uitbreiding van kernen is pas een optie als inbreiding echt niet mogelijk is. Door meer woningbouw in plattelandsgebieden toe te staan, ontstaat daar enige ruimte voor nieuwbouw. Dat dient ook de vitaliteit in de dorpskernen en het hele landelijk gebied.

Wij zoeken naar manieren om de ruimte voor uiteenlopende doelen te gebruiken. Daarmee zijn stadsregio's te realiseren met betaalbare woningen, werkgelegenheid en de mogelijkheid te genieten van cultuurhistorie en recreatie, in de stad zelf en daarbuiten.

Betaalbaar en duurzaam wonen

De kwaliteit, de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van woningen is voor GroenLinks dé basisvoorwaarde voor het woonbeleid van de provincie. Door de woningnood staat dit flink onder druk. Tegelijkertijd moet een groot deel van de woningvoorraad verduurzaamd worden. Daarmee halen we de klimaatdoelen en verlagen we de lasten van inwoners. Het versneld en duurzaam ombouwen van kantoorpanden tot woningen is een van de kansen om te voorzien in de grote en gevarieerde woonbehoefte. Ook moet het realiseren van sociale woningbouw en woningen voor starters, jongeren en senioren prioriteit krijgen.

Dit alles vraagt om een overheid die actief stuurt op de woningmarkt en die let op het totale voorzieningspeil. GroenLinks wil daarom dat de provincie daarom actief grip houdt op wonen en gemeenten ondersteunt bij het verstevigen van hun positie op de woningmarkt. De provincie bevordert de afstemming van woningbouw tussen gemeenten en ziet erop toe dat in alle gemeenten voldoende wordt gebouwd voor kwetsbare doelgroepen. Voor de leefbaarheid in alle

regio's spant de provincie zich bovendien in om de sociale voorzieningen overal op peil te houden en voor openbaar vervoer naar behoefte.

GroenLinks wil eigenaren van huizen in de verhuursector, zowel woningcorporaties als particulieren, waar dat nodig is ondersteunen bij verduurzaming. We willen dat de provincie alle inwoners helpt bij het verduurzamen van hun huis door het toegankelijker maken en uitbreiden van bestaande regelingen en het delen van kennis. Dat gaat om kennis over de meest effectieve maatregelen voor het verlagen van het eigen energieverbruik, over het zelf opwekken van groene energie en over de mogelijkheden voor subsidie en passende leningen.

De informatie over verduurzaming bereikt nog niet alle groepen binnen de samenleving. Daardoor bestaat de kans dat de doelen op het gebied van duurzaamheid niet worden gehaald en lopen inwoners mogelijk kansen mis om energie (en dus geld) te besparen. GroenLinks wil daarom dat bij de communicatie over het verduurzamen van woningen waar dat nodig is hulp van gedrags- en ervaringsdeskundigen wordt ingeroepen. GroenLinks ziet een belangrijke rol weggelegd voor dorps-, wijk- en buurtverenigingen en lokale natuur- en milieuverenigingen in het verspreiden van de nodige kennis. Duurzame initiatieven van samenwerkende inwoners moedigen we aan.

Bij het duurzamer maken van woningen kijkt GroenLinks niet alleen naar het energiegebruik maar ook naar de toe te passen bouwmaterialen. Hout is een goed herbruikbaar materiaal dat CO2 vasthoudt. De provincie stimuleert daarom houtbouw en plant nieuwe bomen wanneer hout wordt gebruikt. De provincie helpt gemeenten biodiversiteit te bevorderen en helpt mee om bij woningbouw ook opwarming en droogte te voorkomen. Bij nieuwe wijken is duurzaamheid een kernvoorwaarde voor leefbaarheid. Groen op straat krijgt voldoende ruimte in de vorm van bomen, parken en tuinen en zonder overbodig steen. Dit voorkomt hittestress en wateroverlast. De provincie stimuleert dan ook biodiversiteit zoals inheemse bijen en groene daken.

Maatregelen voor betaalbaar en duurzaam wonen

- De provincie stimuleert gemeenten om voldoende te bouwen voor kwetsbare doelgroepen en lagere inkomens.
- De provincie kiest voor woningbouw binnen de bebouwde omgeving door verdichting, alternatieve woonvormen, de transformatie van kantoorgebouwen en eventueel hoogbouw. Daarmee spaart de provincie het open landschap rondom steden en dorpen.
- De provincie zet bedrijven en verhuurders aan om hun bedrijven en woningen te verduurzamen. De woningen in Overijssel zijn vóór 2050 energieneutraal.
- Voor de provincie betekent wonen naar behoefte en op maat dat er ook ruimte is voor kleinschaliger woonvormen, bijvoorbeeld voor ouderen, in een omgeving met veel groen en voorzieningen.

- ➔ De provincie vergemakkelijkt splitsen van woningen maar is tegen het misbruik van splitsen van woningen door pandjesbazen.
- ➔ De provincie moedigt duurzame initiatieven van samenwerkende inwoners aan, ziet erop toe dat alle nieuwbouw circulair en natuurinclusief wordt gebouwd en stimuleert woningbouw met duurzame, liefst circulaire bouwmaterialen zoals hout.
- ➔ De provincie zet erop in dat bij het bouwen van nieuwe wijken veel aandacht wordt gegeven aan groen op straat. Hierbij wordt het 3-30-300-principe aangehouden: iedereen kan vanuit het huis minimaal drie bomen zien, iedere wijk bestaat voor minimaal 30% uit bladerdek en niemand woont verder dan 300 meter van een park of groene ruimte.
- ➔ De provincie ziet erop toe dat de parkeernormen worden verlaagd; er komt daardoor meer ruimte voor woningen en groen.
- ➔ De provincie zet zich in om de voorzieningen voor de inwoners op peil te houden, door creatieve oplossingen, zoals openbaar vervoer op maat, mobiele zorgverlening, samenwerkingsscholen en bezorgdiensten.
- ➔ De provincie onderzoekt verzakking van woningen door verdroging van de bodem en biedt de betrokken inwoners oplossingen.

Duurzame mobiliteit

In onze provincie wordt heel veel gewandeld en gefietst. GroenLinks is er trots op daaraan te hebben bijgedragen en wil de mogelijkheden daartoe verder verbeteren. Wandelen is de meest populaire vorm van actieve vrijetijdsbesteding en de (economische) opbrengsten ervan zijn in Overijssel aanzienlijk. Goede wandel- en fietsroutes dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de provincie voor toeristen en recreanten én aan de waardering voor de natuur en het landschap.

GroenLinks wil het fietsen in Overijssel sneller, veiliger en aantrekkelijker maken. De elektrische fiets is al steeds belangrijker voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van steden en platteland. Woon-werkverkeer en zakelijk verkeer per (elektrische) fiets willen we stimuleren. Werkenden moet het makkelijk worden gemaakt voor de fiets te kiezen. Jongeren moeten op de fiets naar school en sport kunnen en ouderen moeten zo lang mogelijk kunnen blijven fietsen. Dat alles past ook goed bij een gezonde leefstijl die overgewicht helpt tegen te gaan. Al met al neemt de druk op het bestaande netwerk van fietspaden wel snel toe. Alleen al voor de veiligheid moet dat dan ook binnen afzienbare termijn op veel plaatsen flink worden uitgebreid.

GroenLinks hecht sterk aan bruisende steden en een vitaal platteland. Goed en betrouwbaar openbaar vervoer is daarvoor naast andere voorzieningen onmisbaar en stelt iedereen in staat tegen lage kosten op elke gewenste bestemming te komen. De provincie stimuleert het gebruik van het openbaar vervoer om dat uiteindelijk aantrekkelijker te maken dan het gebruik van auto's. GroenLinks wil een goed, provincie dekkend busnet. Wij willen kritisch blijven afwegen welke OV-maatregelen de grootste sociale, economische en klimaatwinst opleveren. Wij vinden

dat de provincie samen met gemeenten en het rijk moet investeren in betere aansluitingen tussen fiets, auto, bus en trein. We zijn ook groot voorstander van meer maatwerk en kleinschalige vormen van openbaar vervoer, zoals buurtbussen, flexibel openbaar vervoer en andere mogelijkheden die goed en laagdrempelig worden ontsloten door middel van MaaS (Mobility as a Service).

GroenLinks wil snellere, frequentere en meer betrouwbare treinverbindingen binnen de provincie. Doel is volwaardige intercity- en sprinterdienstregelingen en nieuwe stations in grote kernen die het nu nog zonder station moeten stellen. Daarvoor zijn ook spooraanpassingen nodig.

We vinden dat reizigers met een beperking gemakkelijker zelfstandig moeten kunnen reizen. Ook zij hebben natuurlijk recht op goed vervoer. Nu zijn ze vaak te afhankelijk van de beschikbaarheid van reisassistentie. Het reizen per openbaar vervoer willen we bovendien goedkoper en makkelijker maken. Naast kosten, bereikbaarheid en snelheid is verleiding hierbij het belangrijkste instrument.

GroenLinks wil meer treinen en minder vliegen. Zowel landelijk als in Provinciale Staten en in gemeenten zetten we stevig in op beperking van het vliegverkeer. Alleen zo kunnen we klimaatverandering beperken en ervoor zorgen dat de uitstoot van CO₂, fijnstof en stikstofoxiden door de luchtvaart daalt. We willen geen uitbreiding van regionale vliegvelden en van Schiphol omdat dat grote gevolgen heeft voor het klimaat, voor de natuur en voor ons woongenot. Laag overvliegende vliegtuigen geven overlast in woongebieden en verstoren de rust in natuurgebieden zoals de Wieden, de Weerribben en de Engbertsdijksvennen. Ook artsen maken zich steeds meer zorgen over de gevolgen van ultrafijnstof en veel geluid op met name kinderen.

Het goederenvervoer groeit en legt een steeds grotere druk op ons verkeersnet, op de luchtkwaliteit en op de leefbaarheid. GroenLinks vindt dat goederenvervoer logistiek slimmer moet worden georganiseerd. De behoefte aan transport omlaag brengen is daarbij altijd de eerste stap: wat van dichtbij komt hoeft immers niet over grote afstanden te worden getransporteerd. Vervuilende mobiliteit wordt hoe dan ook tot het uiterste beperkt. Vervoer met fossiele brandstoffen zorgt mede voor slechte luchtkwaliteit in onze steden. Daarom coördineert de provincie afspraken over het dieselvrij maken van de Overijsselse steden vóór 2027. De transitie naar elektrisch goederenvervoer wordt tegelijkertijd bevorderd.

Niet reizen is natuurlijk altijd het schoonst. Daarom streeft GroenLinks naar het verminderen van wegverkeer waar dat kan. De provincie zorgt ervoor dat het wegverkeer zo schoon mogelijk wordt. Als het aan GroenLinks ligt komt extra asfalt alleen daar waar dat nodig is voor de veiligheid. Het provinciale wegennetwerk wordt ook benut voor de opwekking van duurzame energie met zonnepanelen en voor het stimuleren van de biodiversiteit.

Maatregelen voor ruimte, wonen en mobiliteit

De provincie breidt de komende vier jaar wandel- en fietsnetwerken uit.

- De provincie stelt samen met alle wegbeheerders en buurprovincies en in overleg met de Fietsersbond een samenhangend fietshoofdnetwerk vast, met daarin snelfietsroutes als aparte categorie. De provincie neemt daarbij de coördinatie op zich van de planning, de realisatie en het onderhoud van snelfietsroutes.
- De provincie spant zich ervoor in dat de aanleg van fietssnelwegen wordt versneld: 50% van de tien fietssnelwegen in Overijssel worden in de periode 2023 – 2027 gerealiseerd.
- De provincie ondersteunt verbeteringen en uitbreidingen van duurzame verblijfsmogelijkheden en toerisme, bijvoorbeeld voor duurzaam kamperen in het groen.
- In het budget voor provinciale wegen wordt structureel geld voor veilige fiets- en voetgangersvoorzieningen opgenomen.
- De provincie ziet erop toe dat het aanleggen van particuliere laadpalen bij huis wordt vergemakkelijkt.

Maatregelen voor het openbaar vervoer: bereikbaar, betrouwbaar en betaalbaar

- De provincie zet zich samen met het Rijk in voor elektrificatie van de spoorverbindingen Zutphen-Hengelo, Almelo-Mariëenberg en Enschede-Gronau. Ook zet de provincie zich samen met het Rijk in voor verdubbeling van enkelvoudige spoorverbindingen, bijvoorbeeld Deventer-Olst en Zutphen-Hengelo. Proeven met batterijtreinen worden niet uitgesloten. Samen met de provincies Drenthe en Groningen en met het Rijk spant de provincie zich in voor heropening van de Nedersaksenlijn. De internationale verbinding Zwolle-Münster wordt in dubbelspoor uitgevoerd.
- De provincie maakt zich hard voor extra stations in Staphorst, Bergentheim, Zwolle Zuid, Deventer noord/Diepenveen en Bathmen. Intensief gebruikte verbindingen worden sterker gemaakt, andere vormen van OV worden daaraan aangetakt (voorbeeld: Twents Flex).
- De provincie zorgt voor een provincie dekkend net van buslijnen, dat alle buurten en kernen met minimaal 1.000 inwoners ontsluit en zorgt dat de bestemmingen aansluiten bij de behoeftes. Bus- en treinstations worden verbeterd; er komen meer en betere, gratis bewaakte fietsenstallingen. De gebruiksvriendelijkheid van aanvullend vervoer zoals buurtbussen en belbussen wordt verbeterd.
- Looproutes naar stations worden op aandringen van de provincie beter zichtbaar en aantrekkelijker gemaakt. Grensoverschrijdende bus- en treinverbindingen met Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen worden verbeterd en uitgebreid. De reismogelijkheden vanuit Twente richting de Randstad worden verbeterd, ook op late tijdstippen.

- De provincie dringt er bij de aanbieders van openbaar vervoer op aan dat hun voorzieningen publieksvriendelijk en veilig zijn, bijvoorbeeld met voldoende bezetting en verlichting en 24/7 toiletten op alle stations.
- Waar geen regulier openbaar vervoer mogelijk is, zorgt de provincie ervoor dat reizigers gebruik kunnen maken van een flexibel systeem, zoals Twents Flex.
- De provincie maakt het regionale openbaar vervoer gratis voor bepaalde groepen, waaronder minima. De provincie zet zich ervoor in om het 'omchecken' tussen vervoerders af te schaffen. Reizigers moeten geen last hebben van versnipperde OV-bedrijven.
- In samenwerking met gemeenten zorgt de provincie ervoor dat haltes verder toegankelijk worden gemaakt, met daaraan gekoppeld afspraken over minimale bediening in frequentie en tijd en voorzieningen zoals een toilet. Daar waar die toegankelijkheid niet per direct is te regelen, eist de provincie een stappenplan om deze binnen vijf jaar alsnog te realiseren.

Luchtvaart: meer treinen, minder vliegen

- De provincie dringt bij het Rijk aan op landelijke en internationale maatregelen voor reële prijzen van vliegtickets (die ook de schade aan de natuur en het milieu dekken), op snellere treinen en betere (internationale) treinverbindingen als alternatief voor vliegverkeer.
- De provincie gebruikt alle wettelijke middelen om de groei en uitbreiding van vliegveld Twente en Lelystad Airport tegen te houden. De provincie zet zich ervoor in dat vliegveld Lelystad nooit open gaat en vliegveld Twente definitief sluit. Voor Twente wordt naar de mogelijkheden van alternatieve invulling gekeken.

Goederenvervoer: minder en schoner

- De provincie onderzoekt de mogelijkheden om goederentransport te beperken en minder milieubelastend te maken. We stimuleren het spoor boven het gebruik van de weg, ook vanwege luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en veiligheid van transport van gevaarlijke stoffen. De provincie onderzoekt met andere overheden en het bedrijfsleven de mogelijkheden van nieuwe overslagpunten voor vervoer over water en per spoor.
- De provincie stimuleert schone vormen van pakketdiensten en stadsdistributie, bijvoorbeeld met elektrische busjes en vrachtfietsen en de inzet van diensten als de fietskoerier.
- De provincie maakt met de grote steden afspraken over uniforme milieuzones en het dieselvrij maken van hun binnensteden in uiterlijk 2027. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de belasting van het verkeer in woonwijken.

- De provincie zorgt voor een definitieve, integrale oplossing voor de problematiek langs het Kanaal Almelo-De Haandrik die recht doet aan de leefkwaliteit van de inwoners van het gebied.
- De provincie werkt alleen mee aan het aanleggen van de noordtak van de Betuweroute als deze bestaand vrachtverkeer over de weg vervangt.
- De provincie maakt zich hard voor een nachtelijke treinverbinding tussen de stedelijke gebieden Zwolle, Twente en Deventer.

Maatregelen voor het wegverkeer: schoner en veiliger

- De provincie stimuleert elektrisch rijden door te zorgen voor voldoende laadpalen en extra netwerkcapaciteit, door 'slim laden' (Smart Charging) te stimuleren en door zelf alleen nog met elektrische dienstauto's en bedrijfswagens te rijden.
- De maximumsnelheid van het wegverkeer op provinciale wegen gaat naar 80 km/h (waar die nu soms nog 100 is), met het oog op de veiligheid en de aanmerkelijk lagere uitstoot van schadelijke uitlaatgassen.
- De provincie onderzoekt de mogelijkheden om de A28 in Zwolle ondergronds te maken.
- Het bermbeheer van de provinciale wegen wordt extensiever en natuurvriendelijker.
- De provincie bevordert dat er waar dat mogelijk is langs wegen zonnepanelen komen.
- De provincie zorgt er samen met inwoners en met respect voor natuur en landschap voor dat minder woonkernen door provinciale wegen doorsneden worden. Gevaarlijke oversteken voor fietsers en voetgangers worden ook aangepakt.
- Om verkeersopstoppingen te beperken streeft de provincie naar het spreiden van mobiliteit in de tijd. De provincie stimuleert bovendien deelmobiliteit.
- Nieuw asfalt legt de provincie alleen nog aan ter bevordering van de verkeersveiligheid, niet voor wegverbredingen. Alle wegen, fiets- en wandelpaden worden klimaatneutraal en circulair uitgevoerd.

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

GroenLinks wil echt investeren in de economie, in banen en in de samenleving van de toekomst. Wij pleiten voor een breed begrip van welvaart en vooruitgang: 'brede welvaart'. Behalve naar inkomen kijken we daarom ook naar de samenleving, het klimaat, veiligheid, wonen, gezondheid en meer. Wat is economische groei immers waard, als deze ten koste gaat van onze luchtkwaliteit? Het buitengebied? Van de gezondheid van onze inwoners?

Onze nieuwe economie bouwen we op al die mensen en bedrijven die eerlijk en duurzaam werken. Op goed werkgeverschap, met oog voor Overijssel, de wereld en de mensen om ons heen. Op het midden- en kleinbedrijf (MKB), startups, digitalisering, kennis en groene innovatie. Zo'n economie kan niet zonder een sterke en betrouwbare overheid. Een overheid die investeert, de natuurlijke grenzen van de planeet erkent en kiest voor een eerlijke verdeling van kennis, macht, inkomen en onze hulpbronnen.

Een grote zorg zijn de personeelstekorten die her en der ontstaan. Een gevolg van vergrijzing en arbeidsvoorwaarden onder de maat. Ouderen vloeien af en er zijn simpelweg te weinig jongeren om die leemte te vullen. Bedrijven zouden geholpen moeten worden hun werknemers langer 'vast te houden' door medewerkers meer voordelen te bieden. De mogelijkheden zijn legio: van participatie in zonnepanelen die op het dak van het bedrijf geplaatst zijn tot een collectieve tandarts voor het personeel, het is allemaal mogelijk. GroenLinks is voorstander van een inclusieve, wendbare en toekomstgerichte arbeidsmarkt.

GroenLinks is voorstander van de invoering van een basisinkomen. Als hogere overheden op lokaal niveau experimenten en pilots met een basisinkomen of andere vormen van regelvrije inkomensvoorziening als een fundamenteel recht voor iedereen zouden starten, willen wij dan ook dat de provincie dit actief oppakt.

Maatregelen voor economie en werkgelegenheid

- De provincie stimuleert ondernemingen bij te dragen aan een groene en eerlijke economie.
- De provincie bevordert dat bestaande bedrijventerreinen naar duurzame worden getransformeerd.
- De provincie wordt een groene koploper. In het subsidie-, onderzoeks-, investerings-, aanbestedings- en inkoopbeleid wordt voldaan aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs.
- De provincie kiest voor groene industriepolitiek in plaats van het ontwikkelen van fossiele bedrijventerreinen met weinig werkgelegenheid.

- ➔ De provincie bevordert dat de Regio Zwolle, de Cleantech Regio (Deventer) en de regio Twente zich profileren als economische topregio's met een schone economie. Groene energie, schone distributie en vervoer, biologische landbouw, duurzaam toerisme en een klimaatbestendige inrichting zijn daarbij sleutelwoorden. De provincie helpt mee ontwikkelfondsen te financieren voor om-, her- en bijscholing in de technische sector (Twents Fonds voor Vakmanschap, Upgrade Jezelf Regio Zwolle en Ontwikkelfonds Cleantech Regio).
- ➔ De provincie ondersteunt bedrijven met circulair ondernemen, ondersteunt het Mkb met advies, begeleiding en middelen om bedrijven te verduurzamen en ondersteunt startups die wel sociale en/of duurzame winst opleveren maar nog niet voldoende rendabel zijn voor de maker/eigenaar.
- ➔ De provincie zet zich samen met het onderwijs en ondernemers in voor om-, her- en bijscholing van vakmensen nodig voor de energietransitie en een circulaire economie.
- ➔ Mochten er op lokaal niveau experimenten en pilots worden gestart voor een basisinkomen of andere vormen van regelvrije inkomensvoorziening als een fundamenteel recht voor iedereen, zullen deze door de provincie ter hand worden genomen.
- ➔ De provincie helpt mee binationale opleidingen Nederland-Duitsland op te zetten voor wederzijdse diploma-erkenning en voorbereiding op de internationale arbeidsmarkt.
- ➔ De provincie zoekt met (samenwerkende) gemeenten naar optimale locaties voor bedrijventerreinen. Uitgangspunt daarbij is dat eerst bestaande terreinen maximaal benut worden. Voor eventuele nieuwe bedrijventerreinen wordt ruimtegebruik geminimaliseerd en worden natuur en landschap ontzien. De provincie werkt bij het zoeken naar locaties van bedrijventerreinen actief samen met andere provincies. In het vestigingsbeleid krijgen schone bedrijven voorrang net als bedrijven die bij vestiging alsnog aan schone eisen zullen voldoen. Parkeren wordt waar dat kan in, op of onder bedrijfsgebouwen ingepast. Het overkappen van parkeerterreinen met zonnepanelen wordt gestimuleerd.

CULTUUR EN SOCIALE KWALITEIT

Iedereen voelt zich thuis in Overijssel

Voor GroenLinks is het een kernwaarde dat Overijssel een provincie is waar iedereen zich thuis voelt, een provincie waar elke inwoner zich voelt uitgenodigd deel te nemen aan het cultureel, sociaal en economisch leven. De provincie moedigt dan ook lokale initiatieven zoals sociale coöperaties aan, helpt inwoners hierbij en zoekt hierin de samenwerking met maatschappelijke en andere overheidsorganisaties. Onbelemmerde deelname van iedereen, eigen zeggenschap en het zoeken naar verbinding zijn voor ons sleutelbegrippen. Sociale activeringsprojecten van inwoners om bepaalde doelgroepen zoals laaggeletterden en statushouders te helpen met taal en burgerschap, worden bevorderd en mogelijk gemaakt.

GroenLinks wil dat het rijke verleden van Overijssel wordt gekoesterd én dat recht wordt gedaan aan de uiteenlopende culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van de inwoners. Cultureel erfgoed krijgt alle aandacht omdat het bijdraagt aan de hedendaagse Overijsselse identiteit en hoe die zich verder zal ontwikkelen. Hierbij valt zeker te denken aan ondersteuning van regionale musea.

Voor een evenwichtige spreiding van culturele activiteiten binnen heel Overijssel, zowel in steden als op het platteland, zet GroenLinks in op zogeheten culturele stadsregio's. De gemeenten in zulke regio's maken afspraken over het gezamenlijk te financieren en te onderhouden culturele voorzieningenniveau. In deze regio's werken aanbieders bovendien samen en stemmen zij programma's onderling af. Bereikbaarheid van culturele evenementen is hierbij een speerpunt. Wij willen bevorderen dat cultuurmakers zich verenigen in netwerken en het aanbod van muzieklessen en creatieve vorming versterken.

GroenLinks ondersteunt de inzet van Zwolle om Europese Culturele Hoofdstad te worden in 2033. Het oogmerk daarvan moet zeker ook zijn heel Overijssel cultureel op de kaart te zetten, bijvoorbeeld als podium voor de talloze lokale evenementen. Dat zal de vele cultuurmakers en betrokken vrijwilligers in onze provincie flinke steun in de rug geven.

De leefbaarheid van een buurt in de breedste zin wordt wel sociale kwaliteit genoemd. Dat omvat bijvoorbeeld lichamelijke en geestelijke gezondheid, sociale contacten met burens en kansen voor iedereen om zich te ontwikkelen. Overijsselaars komen zelf al vaak met plannen daarvoor, zoals het vergroenen van de omgeving door het weghalen van stoeptegels of het opzetten van een buurthuis. GroenLinks wil dat de provincie dit soort initiatieven aanmoedigt door alle initiatieven binnen de hele provincie bekend te maken, samen te werken met gemeenten en inwoners zelf en deze waar mogelijk direct te ondersteunen.

Zo willen wij bijdragen aan sterke, open en verbonden gemeenschappen. Waar voor de leefbaarheid essentiële voorzieningen zoals supermarkten, bibliotheken en openbaar vervoer wegvallen, zal de provincie in samenspraak met inwoners en hun gemeente zoeken naar tijdelijke oplossingen en zich met alle kracht inzetten om deze voorzieningen zo snel mogelijk duurzaam te herstellen.

Maatregelen voor cultuur en sociale kwaliteit

- De provincie zet in op het vormen van culturele stadsregio's waarbinnen gemeenten gezamenlijk culturele voorzieningen kunnen ontwikkelen en op elkaar kunnen afstemmen.
- De provincie geeft de rijke culturele diversiteit van Overijssel de volle aandacht in het eigen beleid.
- De provincie ondersteunt het binnenhalen van Zwolle als de Europese Culturele Hoofdstad van harte.
- De bereikbaarheid en toegankelijkheid van culturele activiteiten beschouwt de provincie als kernwaarde.
- De provincie ondersteunt het opzetten van cultuurnetwerken voor cultuurmakers en productiehuizen.
- De provincie steunt het behoud van voorzieningen in woonkernen en buurten (bibliotheken, openbaar vervoer, supermarkten).
- Lokale initiatieven op het gebied van o.a. duurzaamheid, sociale verbondenheid en inclusie worden gestimuleerd.

INWONERS EN PROVINCIAAL BESTUUR

GroenLinks wil een toekomstbestendig, natuurlijk en leefbaar Overijssel. Dat kan en mag niet zonder inzet en betrokkenheid van inwoners. Een provinciaal bestuur dat recht aan deze inzet is belangrijker dan ooit. Immers, de overheid, ook de provinciale, staat er niet altijd goed op. Tegelijk hebben we een provinciale overheid nodig die helpt, die inwoners, gemeenten, boeren, bedrijven en anderen samen weet te brengen. Zodat er weer perspectief en oplossingen ontstaan voor de grote uitdagingen waar we voor staan. Een provincie die het goede voorbeeld geeft in hoe zij inwoners betreft, inkoopt en wat niet al.

GroenLinks wil daarom dat de provincie ervaring opdoet met nieuwe vormen van inspraak voor inwoners, een burgerforum of het burgerberaad, in het belang van openheid en benaderbaarheid. Daarnaast willen wij dat de provincie het inwoners mogelijk maakt zich op het uitdaagrecht te beroepen: inwoners kunnen dan met voorstellen komen rond bijvoorbeeld natuurontwikkeling, de energietransitie of verbetering van de verkeersveiligheid.

Wat ook kan helpen is om de positie van de Provinciale Staten als volksvertegenwoordiger te versterken. Statenleden krijgen betere facilitaire ondersteuning bij de taken die zij voor de inwoners van Overijssel uitvoeren. De Statengriffie wordt uitgebreid met een eigen onderzoeker en controller. En de Rekenkamer wordt meer betrokken bij de beleidsvoorbereiding.

GroenLinks gaat uit van het principe 'iedereen is gelijk'. Dat is immers niet voor niets precies zo opgenomen in artikel 1 van de grondwet (zie hieronder). Daar staan we dan ook voor. Gelijke behandeling helpt in het herwinnen van vertrouwen. De provincie zet zich er daarom voor in de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van iedereen te bevorderen, ook van de eigen medewerkers. De provincie stimuleert gemeenten hetzelfde te doen en let hier ook op bij aanbestedingen en het aangaan van contracten.

Artikel 1 Grondwet: Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

GroenLinks wil daarnaast dat de provincie in haar eigen bedrijfsvoering het goede voorbeeld geeft. We kiezen voor fairtrade inkoop, duurzame mobiliteit, hernieuwbare energie en hergebruik van afval. De provincie legt deze eisen bovendien op aan contractpartners en organisaties die provinciale subsidie ontvangen. Op provinciale bijeenkomsten of bijeenkomsten die de provincie (mede) organiseert wordt vegetarisch of veganistisch eten de standaard.

GroenLinks wil de Omgevingsdiensten versterken in hun onmisbare bijdrage aan veiligheid, gezondheid, natuur en milieu, vooral waar het toezicht en handhaving betreft. De provincie is mede verantwoordelijk voor het behalen van natuur- en milieudoelen. Handhaving van gestelde doelen is ook belangrijk voor het vertrouwen van inwoners. Daarom stelt de provincie de Omgevingsdiensten in staat de daarbij behorende taken naar behoren uit te voeren, met voldoende geld, voldoende kwaliteit en een goede aansturing.

Samenwerking tussen de provincie en gemeenten in regionaal verband is noodzakelijk en onmisbaar, maar soms ook lastig. Voor gemeenteraden, de Staten en vooral inwoners is regionale samenwerking zeker lastig als het gaat om zeggenschap en democratische controle. De nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen is een goede stap vooruit. GroenLinks wil zeggenschap en democratische controle volgens deze nieuwe wet ook toepassen op andere samenwerkingspartners van de provincie.

Maatregelen voor een provincie waarmee inwoners zich kunnen identificeren

- De provincie faciliteert fysieke en digitale inspraak bij vergaderingen, zodat inspraak onder alle omstandigheden mogelijk is.
- De provincie doet ervaring op met nieuwe vormen van burgerinspraak, zoals het burgerberaad, en deelt die met het publiek. De provincie betreft jongeren waar mogelijk bij besluitvormingsprocessen, bijvoorbeeld in de vorm van een jongerenraad, enquêtes en social media.
- De provincie pakt het Uitdaagrecht op en biedt inwoners en maatschappelijke organisaties de kans om van dit recht gebruik te maken.
- De provincie koopt circulair en fair in. Ook bij aanbestedingen. Bij aanbestedingen worden alle criteria transparant en meetbaar en daarmee dus ook controleerbaar.
- Voor eten bij provinciale bijeenkomsten geldt: vegetarisch of veganistisch, tenzij.
- De provincie staat voor artikel 1 van de Grondwet, actieve inzet en monitoring op veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van iedereen. De provincie stimuleert gemeenten om Regenbooggemeente te worden.
- De provincie zet blijvend in op een divers personeelsbestand en provinciebestuur.
- Discriminatie en uitsluiting, op welke grond dan ook, wordt uitgebannen. De provincie legt dat ook op aan contract- en subsidiepartners.
- Provinciale Staten worden effectiever in hun werk, o.a. door de ondersteuning van de fracties te versterken.
- De omgevingsdiensten worden door de provincie versterkt, met name waar het toezicht en handhaving betreft.

BESTUUR EN (OPEN) INFORMATIE

Eén van de pijlers van onze democratie is dat iedereen de redenen moet kunnen begrijpen waarop beslissingen worden genomen. Voor GroenLinks is er dan ook alleen sprake van een eerlijke, gelijkwaardige samenleving in Overijssel als de bestaande 'digitale kloof' tussen mensen die met digitale hulpmiddelen kunnen omgaan en mensen die dat niet kunnen, is gedicht. Algemeen beschikbare data zoals gegevens, documenten en de digitale infrastructuur moeten voor elke inwoner toegankelijk zijn, behalve als de vertrouwelijkheid rond personen in het geding is. We willen een open en transparante overheid: van iedereen – voor iedereen, waarbij onze provincie alle inwoners op basis van vertrouwen en wederkerigheid benadert.

Inwoners en organisaties moeten alle gewenste informatie snel en gemakkelijk kunnen vinden om bij het maken van plannen betrokken te kunnen zijn. GroenLinks verwacht daarom dat de provincie informatieverzoeken volgens de Wet open overheid (Woo) effectief en vlot oppakt. Op die manier komt onze provincie op een nieuwe, open en gelijkwaardige manier met inwoners in gesprek over ingewikkelde vraagstukken. Alleen zo zal de provincie het vertrouwen van haar inwoners weten te winnen en te behouden.

GroenLinks is voorstander van een weloverwogen inzet van slimme systemen en een betrouwbare en veilige digitale infrastructuur. Inwoners van Overijssel moeten nu en in de toekomst veilig toegang tot digitale diensten hebben. Door de digitale infrastructuur afgewogen in te zetten, kunnen we bijvoorbeeld beter onze energievraag verminderen. Tegelijk zijn we ons bewust van zorgen op het gebied van privacy bij het gebruik van sensoren, camera's en andere digitale middelen door overheid en bedrijfsleven.

Hoe in digitale processen met allerlei software keuzen worden gemaakt, heet in vaktaal een algoritme. GroenLinks vindt het een recht dat iedereen inzicht moet kunnen krijgen in de manier waarop die algoritmes keuzes maken en hoe algoritmes worden beïnvloed. En dat bij beslissingen op basis van algoritmes er altijd sprake is van menselijk toezicht en motivering. Algoritmes die de provincie wil gaan gebruiken moeten worden getoetst. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes.

Datalekken en datadiefstal, bijvoorbeeld door gijzelsoftware van criminelen, zijn een groot risico met een potentieel gigantische (financiële en privacy) schade. Om die reden wil GroenLinks dat de provincie een meldingssysteem opzet waarbinnen iedere betrokkene vrijwillig en straffeloos incidenten kan rapporteren. De provincie moet klokkenluiders beschermen wanneer zij fouten onthullen. Zo maken wij onze digitale infrastructuur veiliger en beschermen wij de privacy van inwoners

Maatregelen voor een open samenleving

- De provincie zet digitale middelen in ten dienste van milieu, welzijn en het geluk van de mens.
- De provincie zorgt ervoor dat met digitalisering de vrijheid en autonomie van inwoners wordt bewaakt en de ongelijkheid tussen inwoners en groepen wordt verkleind.
- De provincie beperkt het gebruik van gegevens bij de productie en consumptie van diensten tot een minimum, om een onnodige aanslag op de privacy en de energievoorziening te voorkomen.
- De provincie schept de voorwaarden voor zowel inclusieve digitalisering als groene investeringen en innovatie in de digitale infrastructuur.
- De provincie ziet erop toe dat exploitanten van datacentra de milieukosten daarvan betalen.

Maatregelen voor openheid

- Documenten van het provinciaal bestuur zijn standaard beschikbaar voor het publiek.
- Notulen en andere documentatie wordt ontsloten volgens open standaarden en de Woo-systematiek, zodat deze voor zowel inwoners als ambtenaren, volksvertegenwoordigers en indieners van Woo-verzoeken vindbaar zijn.
- De provincie stelt gegevens en documenten in open bestandsformaten beschikbaar voor inwoners, bedrijven en organisaties.
- De provincie deelt de informatiemodellen die zij gebruikt voor het interpreteren, bewerken en publiceren van gegevens met inwoners en bedrijfsleven.
- De provincie is transparant over de voortgang van bestuurlijke processen, zodat inwoners, bedrijfsleven en andere belanghebbenden tijdig zicht hebben op de impact van besluitvormingsprocessen op henzelf en hun regio.
- De provincie publiceert een publiek toegankelijk sensorregister, waarin alle sensoren in de openbare ruimte van Overijssel worden opgenomen. Hieronder vallen camera's, luchtkwaliteits- en geursensoren, verkeersmeters, enzovoort.
- Bij ICT-aanbestedingen laat de provincie kwaliteitsnormen, privacy standaarden, open source software en duurzaamheid een leidende rol spelen, in plaats van de kosten.
- De provincie ondersteunt ontwikkelingen die het juridisch eigendom van data bij de inwoners en gebruikers leggen.

Maatregelen voor digitale veiligheid

- Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is herhaaldelijk uitgesteld en brengt risico's voor de provincies en inwoners met zich mee. Softwaremakers hebben aangegeven dat het systeem 'niet stabiel, niet goed gestandaardiseerd en veel te complex is'. De provincie test de software van de DSO grondig voordat zij deze uitrolt.
- Publiek geld besteedt de provincie bij voorkeur aan Europese innovatie die voldoet aan de daaraan gestelde kwaliteitsnormen in plaats van onze afhankelijkheid van Big Tech uit de VS of Azië te vergroten, en zeker waar het gaat om toegang tot onze publieke diensten.
- De provincie laat het beheer en de opslag van gegevens en software die in gebruik wordt genomen in de openbare ruimte, binnen de grenzen van de EU uitvoeren.
- De provincie stelt een provinciaal meldpunt in om (keten)fouten en foutieve gegevens over inwoners te melden en te corrigeren. Hier kunnen ambtenaren melding maken als ze waarnemen dat inwoners vastlopen.
- Digitale documenten zijn eenvoudig te vervalsen. Om vervalsing en fraude tegen te gaan, gaat de provincie haar digitale documenten en email digitaal (cryptografisch) ondertekenen.

FINANCIËN

Duurzaam sluitend begroten

Een provincie is geen bedrijf. Financiële keuzes dienen een algemeen belang. De uitgaven moeten vruchten afwerpen voor alle inwoners, voor de leefomgeving en controleerbaar zijn. GroenLinks vindt dat iedereen naar vermogen aan de samenleving moet bijdragen zodat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen.

De provincie investeert in duurzame projecten. En waar sprake is van vervuiling, geldt als uitgangspunt dat de vervuiler betaalt.

Elke inwoner van Overijssel moet inzicht kunnen krijgen over uitgaven en inkomsten, over noodzakelijke reserveringen én over eventuele risico's.

GroenLinks wil dat de begroting duurzaam sluitend is.

Duurzaam financieren

De afgelopen jaren putte de provincie veel geld uit de algemene reserves. Met andere woorden, er werd al met al meer uitgegeven dan er binnen kwam. De bodem van die algemene reserves is nu echter in zicht. Daaruit is voor de komende coalitieperiode dan ook niet meer dan € 50 miljoen gereserveerd. Tegelijkertijd zijn de inkomsten uit de provinciale belastingen (de opcenten op de motorrijtuigenbelasting) de afgelopen jaren gelijk gebleven; ze zijn zelfs niet met de inflatie meegestegen. GroenLinks pleit ervoor dat dat voortaan wel gebeurt.

De provincie begroot op dit moment erg ruim, zodat er aan het einde van elk jaar stelselmatig tientallen miljoenen onbesteed over blijven. Daarin zit wat GroenLinks betreft ruimte om te investeren in een groene en sociale provincie. Voor de financiering van grote opgaven zoals het oplossen van de stikstofcrisis en de bijbehorende transitie van het landelijk gebied, blijft de provincie afhankelijk van de rijksoverheid.

Duurzaam financieel beheer betekent dat bij elke uitgave wordt nagegaan of die het gewenste effect oplevert. Een groene en sociale samenleving en een gezonde economie met brede welvaart voor elke inwoner blijft voor GroenLinks in elk geval het belangrijkste effect van investeren in Overijssel.

Maatregelen voor een duurzame begroting

De provincie stuurt op resultaten en geeft geen blanco cheques: zonder helder plan kan er van financiering geen sprake zijn.

- De provincie hanteert een courant risicomanagement en kent beheersmaatregelen die worden toegepast. Op grond daarvan wordt een risicobuffer aangehouden die regelmatig wordt aangepast. Financieel wordt er verder dan 4 jaar vooruitgekeken.
- De provincie werkt aan de hand van een actueel Integraal BeheerPlan: voor het onderhoud van provinciale kapitaalgoederen wordt meerjarig vooruit gepland.
- Bij nieuwe projecten voorkomt de provincie financiële verrassingen: de kosten van onderhoud, personeel en overhead zijn mee begroot.
- De provincie begroot projecten meerjarig en realistisch, zodat deze niet onverwacht tekorten of overschotten opleveren.
- Provinciale leges en contributies zijn kostendekkend.
- De provincie bouwt een behoedzaamheidsreserve in om tegenvallers op te vangen die kunnen ontstaan door de grilligheid van de uitkeringen uit het provinciefonds.
- De provincie ontwikkelt een groen belastingbeleid: duurzaamheidsprojecten krijgen een aangepast legestartief om groene alternatieven bij evenementen, ondernemers en de energietransitie te stimuleren.
- De provincie zet zich in voor een eerlijke verdeling van bijdragen uit het provinciefonds. Voor uitvoeringstaken van het Rijk, bijvoorbeeld op het gebied van de energietransitie, moet voldoende budget beschikbaar worden gesteld.